

Forslag

til

Lov om renter ved forsinket betaling m. v.

Fremsat den 13. oktober 1977 af *justitsministeren*.

§ 1. Loven gælder for rente af pengekrav på formuerettens område, jfr. dog § 8.

Stk. 2. Loven finder kun anvendelse, hvis andet ikke er aftalt eller følger af handelsbrug eller anden sædvane eller er bestemt ved eller i henhold til lov, jfr. dog § 7.

§ 2. Der skal ikke betales rente for det tidsrum, der ligger forud for forfaldsdagen, jfr. dog § 1, stk. 2.

§ 3. Rente skal betales fra forfaldsdagen, hvis denne er fastsat i forvejen.

Stk. 2. I andre tilfælde skal der betales rente, når der er gået 1 måned efter den dag, da fordringshaveren har afsendt eller fremsat anmodning om betaling med angivelse af, at manglende betaling medfører pligt til at betale rente. Har fordringshaveren afsendt eller fremsat anmodningen på en månedsdag, som ikke findes i den følgende måned, skal skyldneren betale rente fra denne måneds sidste dag. Skyldneren skal dog ikke betale rente for det tidsrum, der ligger forud for modtagelsen af anmodningen.

Stk. 3. Uanset stk. 1 og 2 skal der tidligst betales rente, når der er gået 1 måned efter den dag, hvor skyldneren var i stand til at indhente de oplysninger, som må anses for nødvendige for at bedømme kravets berettigelse og størrelse.

Stk. 4. Uanset stk. 2 og 3 skal der senest betales rente fra den dag, da fordringshaveren begyndte retsforfølgning til betaling af gælden.

Stk. 5. Hvor særlige forhold begrunder det, kan domstolene bestemme, at rente skal betales fra et tidligere eller senere tidspunkt.

§ 4. Hvis fordringshaverens forhold hindrer betaling, skal der ikke betales rente, så længe hindringen varer. Dette gælder, uanset det er aftalt, at gælden forrentes forud for forfaldsdagen.

Stk. 2. Hvis rimelig hensyntagen til fordringshaveren efter hindringens særlige beskaffenhed kræver, at skyldneren indsætter beløbet i bank eller sparekasse, skal han betale fordringshaveren, hvad der ville være indvundet herved.

§ 5. Renten efter forfaldsdagen fastsættes til en årlig rente, der svarer til den til enhver tid fastsatte officielle diskonto med et tillæg på 2 pct. Hvor særlige forhold begrunder det, kan domstolene bestemme, at der skal betales en højere eller lavere rente.

§ 6. Kunne fordringshaveren på andet grundlag kræve højere rente, bevarer han retten hertil.

§ 7. § 5 kan ikke fraviges til skade for en skyldner ved aftale, som en erhvervsdrivende indgår i sit erhverv, når den erhvervsdrivendes ydelse hovedsageligt er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for skyldneren, og den erhvervsdrivende vidste eller burde vide dette. Den erhvervsdrivende har bevisbyrden for, at en aftale, han har indgået, ikke er omfattet af 1. pkt.

Stk. 2. Vedtagelse i de aftaler, der er nævnt i stk. 1, om at skyldneren efter forfaldsdagen i stedet for eller i tillæg til rente skal betale en løbende provision eller lignende, er ikke bindende for skyldneren, i det omfang summen af rente og provision overstiger renten efter § 5.

Stk. 3. Skal skyldneren for det tidsrum,

der ligger forud for forfaldsdagen, betale en fast eller variabel rente, der, eventuelt med tillæg af en løbende provision eller lignende, er højere end den rente, der er nævnt i § 5, 1. pkt., bevarer fordringshaveren dog retten til den højere rente m. v. efter forfaldsdagen.

Stk. 4. Stk. 1-3 gælder ikke for aftaler, der indgås af banker, sparekasser, andelskasser samt realkreditinstitutter, der er godkendt af staten.

§ 8. Hvis pengekrav uden for formuerettens område ikke betales i rette tid, skal rente som nævnt i § 5, 1. pkt., betales fra den dag, da fordringshaveren begyndte retsforfølgning til betaling af gælden.

Stk. 2. § 3, stk. 5, § 4, stk. 1, § 5, 2. pkt., og § 6 gælder også for pengekrav uden for formuerettens område.

§ 9. Fører lovbestemmelser om rente for særlige krav til en lavere rente end den, der er nævnt i § 5, 1. pkt., skal skyldneren dog

betale den der nævnte rente fra den dag, da fordringshaveren begyndte retsforfølgning til betaling af gælden. § 5, 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

§ 10. Loven finder anvendelse på pengekrav, som forfalder den 1. juli 1978 eller senere.

Stk. 2. § 7 finder også anvendelse på aftaler, der er indgået før den 1. juli 1978, hvis kravet forfalder den 1. juli 1978 eller senere.

Stk. 3. § 38 i lov nr. 102 af 6. april 1906 om køb, som ændret ved lov nr. 212 af 26. april 1973, og §§ 6 og 62 i lov nr. 146 af 13. april 1938 om gældsbreve, som ændret ved lov nr. 212 af 26. april 1973, ophæves.

§ 11. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

1. Ved lov nr. 212 af 26. april 1973 om ændring af købeloven, forsikringsaftaleloven og gældsbrevsloven (Ændring af morarentesatserne) erstattedes de hidtidige forholdsvise lave morarentesatser i disse love af en variabel morarente sammensat af Nationalbankens diskonto med et tillæg på 2 pct. Loven bygger i det hele på de synspunkter om morarentens størrelse, der er anført af justitsministeriets købelovsagkyndige i betænkning nr. 652/1972 om morarenter.

Betænkningen om morarenter, dvs. renter, som skal betales, når en pengeforpligtelse ikke betales i rette tid, indeholdt ud over forslaget om ændrede morarentesatser tillige forslag til en række andre ændringer i morarentebestemmelserne i købelovens § 38 og gældsbrevslovens § 62, herunder i første række af tidspunkterne for morarentens påløb. Justitsministeriet fandt imidlertid, at spørgsmålet om yderligere ændringer i de pågældende morarentebestemmelser burde sættes i bero på resultatet af overvejelserne i Norge og Sverige om morarentelovgivningen, således at størst mulig nordisk retsenhed kunne bevares på dette område. Der henvises herom til bemærkningerne til lovforslaget, Folketingstidende 1972-73, tillæg A, sp. 2901.

Det svenske købelovsudvalg har i 1974 afgivet betænkning om räntelag (SOU 1974:28), og det norske morarenteudvalg har også i 1974 afgivet betænkning om renter ved forsinket betaling m. v. (NOU 1974:54). Herefter har der været ført nordiske departementsforhandlinger med henblik på udarbejdelse af så vidt muligt ensartede lovforslag. I lyset af disse forhandlinger har man fra dansk side besluttet at udarbejde forslag til en selvstændig lov om renter ved forsinket betaling, således som det er foreslået både i den norske og svenske betænkning. Når man herved på visse punkter har fraveget de købelovsagkyndiges forslag i betænkningen om morarente, skyldes det ikke mindst ønsket om i størst mulig udstrækning at kunne gennemføre en ensartet nordisk lovgivning.

Lovforslaget blev fremsat den 17. december 1976 af justitsministeren. Det bortfaldt imidlertid, da der i januar 1977 blev udskrevet nyvalg til folketinget. 1. behandlingen af lovforslaget er optrykt i Folketingstidende 1976-77, 1. samling sp. 4016-4026.

Lovforslaget blev atter fremsat den 16. marts 1977. I forhold til det oprindelige forslag var titlen ændret fra forslag til rentelov til forslag til lov om renter ved forsinket betaling m.v. 1. behandlingen af forslaget er optrykt i Folketingstidende 1976-77,

2. samling sp. 3524-3527. Forslaget blev efter 1. behandlingen henvist til retsudvalget, men blev ikke færdigbehandlet inden folketingssamlingens slutning.

Lovforslaget er en genfremsættelse af det tidligere fremsatte forslag. Nogle ændringsforslag, som blev stillet af justitsministeren under det tidligere forslags behandling i retsudvalget, er indarbejdet i lovforslaget.

I Sverige er der i 1975 gennemført en rentelov, der bygger på udkastet i den svenske betænkning.

I Norge er der i december 1976 gennemført en lov om renter ved forsinket betaling (morarenter) m. m. Loven indeholder udover regler om, fra hvilket tidspunkt der skal betales morarente, en række ufravigelige bestemmelser om forbrugeraftaler.

Den svenske og den norske lov er optaget som bilag 1 og 2 til dette lovforslag.

2. Med hensyn til gældende ret om, fra hvilket tidspunkt der skal betales morarente, henvises til kapitel 2 i betænkningen om morarenter.

De vigtigste formueretlige regler om morarenter er optaget som bilag 3 til lovforslaget.

3. Lovforslaget omfatter ud over nye regler om morarenter også en regel om kreditrenter, dvs. renter, der skal betales i det tidsrum, der ligger forud for forfaldsdagen. Man har fundet det ønskeligt at medtage dansk rets regel om, at kreditrente ikke kan kræves, medmindre det er aftalt eller følger af handelsbrug eller anden sædvane.

Hvad angår morarente er det hovedreglen i lovforslaget, at rente skal betales fra forfaldsdagen, hvis denne er fastsat i forvejen, og ellers 1 måned efter den dag, da fordringshaveren har afsendt eller fremsat anmodning om betaling med angivelse af, at manglende betaling medfører forpligtelse til at betale rente.

Hvis der i forvejen er fastsat en bestemt forfaldsdag, har debitor mulighed for at indrette sig på betaling til den bestemte tid, og man har derfor fundet det rimeligt, at der skal betales morarente, hvis debitor ikke betaler i rette tid. Dette svarer for så vidt angår køb til gældende ret og til de købelovsagkyndiges forslag i betænkningen om morarenter. Forslaget imødekommer på dette punkt også den kritik, der har været rejst mod den gældende regel i gældslovens § 62, stk. 1, hvorefter der skal betales morarenter fra forfaldsdagen, hvis der ifølge aftale skyldes et bestemt beløb, selv om forfaldsdagen ikke kan beregnes i forvejen.

Hvis der ikke i forvejen er fastsat en bestemt forfaldsdag, forfalder kravet i almindelighed, når kreditor anmoder om betaling, jfr. gældslovens § 5 og købelovens § 12. I praksis er det imid-

lertid for så vidt angår køb i vid udstrækning sædvane, at der ikke beregnes rente, hvis betaling sker inden 30 dage, fra køberen har modtaget sælgerens regning.

De købelovsagkyndige har på baggrund af denne praksis foreslået en regel om, at køberen, hvis der ikke er fastsat en bestemt betalingstid, først skal betale morarente 30 dage efter modtagelsen af sælgerens regning, jfr. betænkningen om morarenter side 23 f. Hvad angår andre fordringer end krav på købesummer, f. eks. vederlag for arbejds- og tjenesteydelser, har de købelovsagkyndige foreslået en regel om, at morarente, hvis der ikke er fastsat en bestemt betalingsdag, skal betales fra den dag, hvor skyldneren har modtaget fordringshaverens påkrav om betaling med angivelse af beløbs størrelse og anmodning om rentebetaling.

Justitsministeriet er enig i de købelovsagkyndiges principielle opfattelse, at den almindelige morarenteregulering bør afspejle de betalingskutymer, der følges i praksis.

Efter det for justitsministeriet oplyste eksisterer der ingen faste betalingskutymer i dansk erhvervsliv med hensyn til krav om vederlag for arbejds- og tjenesteydelser, hvor der som oftest ikke på forhånd er fastsat en bestemt betalingstid. Under de nordiske forhandlinger har der imidlertid været enighed om, at der burde gælde samme morarenteregler for krav om vederlag for arbejds- og tjenesteydelser som for krav om vederlag for en salgsgenstand. Hvis en kreditor har krav dels på en købesum, dels på betaling for en tjenesteydelse, således som det f. eks. ofte er tilfældet ved håndværksydelser, hvor den pågældende håndværker i forbindelse med arbejdets udførelse tillige leverer materiale, synes det vanskeligt at begrunde en forskel i tidspunkterne for morarentens påløb for kravet på købesummen og vederlaget for tjenesteydelsen. Dertil kommer, at selv om der ikke kan henvises til betalingskutymer med hensyn til vederlag for arbejds- og tjenesteydelser, er der grund til at tro, at mange — ikke mindst private — skyldnere vil lade hengå nogle dage, inden de betaler deres regninger. En regel som den foreslåede om, at morarente først skal betales, når der er gået 1 måned efter fordringshaverens anmodning om betaling, vil i sådanne tilfælde have den praktiske funktion at afskære en række mindre rentekrav, som ofte ikke vil stå i forhold til de administrationsomkostninger, der vil være forbundet med at gøre kravene gældende.

Efter den gældende almindelige morarenteregulering i gældslovens § 62, stk. 2, skal der, hvis der ikke ifølge aftale skyldes et bestemt beløb, først betales morarente fra den dag, da fordringshaveren påbe-

gyndte retsforfølgning til betaling af gælden. Efter denne regel forrentes f. eks. erstatningskrav således først fra det tidspunkt, hvor skadelidte anlægger retssag eller fremsætter kravet i retten under en straffesag. De købelovsagkyndige har i betænkningen om morarenter foreslået en ændring af gældslovens § 62, stk. 2, således at der skal betales rente bl. a. af erstatningskrav fra den dag, da skyldneren har modtaget fordringshaverens påkrav om betaling. Justitsministeriet er enig med de købelovsagkyndige i, at den gældende regel bør ændres, således at tidspunktet for morarentens påløb fremrykkes. Der vil herved ske en styrkelse af de skadelidtes retsstilling samtidig med, at der opnås en procesbesparende virkning, idet det ikke længere vil være nødvendigt at anlægge retssag for at udløse renteforpligtelsen. Af hensyn til skyldneren og for at afskære mindre rentekrav bør der imidlertid efter justitsministeriets opfattelse, også når der er tale om erstatningskrav, indrømmes en frist på 1 måned fra fordringshaverens anmodning om betaling, inden rente påløber.

Ved erstatningskrav vil der ikke sjældent være tvivl om kravets grundlag og størrelse, indtil der er tilvejebragt en lang række oplysninger om omstændighederne i forbindelse med den indtrådte skade. I disse tilfælde er det af hensyn til skyldneren fundet rimeligt at udsætte tidspunktet for renteforpligtelsens indtræden, indtil der er gået 1 måned efter den dag, hvor skyldneren var i stand til at indhente de oplysninger, som må anses for nødvendige for at bedømme kravets berettigelse og størrelse.

4. Forslaget ændrer ikke morarentesatserne, men det foreslås, at morarentens størrelse ikke ved aftale i forbrugerforhold kan fraviges til skade for forbrugeren. Hvis forbrugeren for det tidsrum, der ligger forud for forfaldsdagen, har forpligtet sig til at betale en kreditrente, der er højere end morarenten, skal han dog fortsat betale den højere rente efter forfaldstiden.

Der er i de senere år gennemført en væsentlig lovgivning med det formål at beskytte forbrugerne mod, at erhvervsdrivende ved anvendelse af standardkontrakter eller på anden måde fraviger formueretlige regler, således at forbrugernes retsstilling bliver væsentlig forringet. Der kan navnlig henvises til markedsføringsloven og den ændring af aftalelovens § 36, der blev gennemført ved lov nr. 250 af 12. juni 1975. Forbrugerkommissionen har endvidere i sin betænkning III (nr. 738/1975) foreslået, at der gennemføres en civilretlig forbrugerlovgivning. Det er et gennemgående træk i forbrugerkommissionens forslag, at en række regler om køb m. v. ikke

skal kunne fraviges til skade for forbrugerne. Efter justitsministeriets opfattelse er det i overensstemmelse med de synspunkter, der ligger til grund for den gennemførte lovgivning og forbrugerkommissionens betænkning, at der stilles forslag om, at der ikke i forbrugerforhold kan træffes aftale om en højere årlig morarente end Nationalbankens diskonto + 2 pct. Denne rente er en objektiv normaltaberstatning, som er fastsat ud fra en afvejning af hensynet til skyldneren og fordringshaveren. Hensynet til fordringshaveren er ved afvejningen tillagt betydelig vægt, idet morarenten er søgt fastsat således, at den svarer til den gennemsnitlige udlånsrente, jfr. herved kapitel 4 i betænkningen om morarenter. Den erhvervsdrivende bør derfor ikke i forhold til en forbruger kunne fravige lovens morarente, f. eks. ved at anvende standardkontrakter, der indeholder bestemmelse om højere morarenter.

5. Forslaget har været til udtalelse hos følgende myndigheder og organisationer: præsidenten for østre landsret, præsidenten for vestre landsret, præsidenten for sø- og handelsretten, præsidenten for Københavns byret, præsidenten for Århus by- og herredsret, præsidenten for Odense by- og herredsret, præsidenten for Ålborg by- og herredsret, Den danske Dommerforening, Advokatrådet, Foreningen af dommerfuldmægtige i Danmark, Kommunernes Landsforening, Foreningen af amtmænd, Foreningen af amtsjurister, Foreningen af politimestre i Danmark, handelsministeriet, finansministeriet, ministeriet for skatter og afgifter, boligministeriet, ministeriet for offentlige arbejder, Danmarks Nationalbank, tilsynet med banker og sparekasser, De samvirkende danske Landboforeninger, De samvirkende danske Husmandsforeninger, Groserer-Societetet, Provinshandelskammeret, Butikshandelens Fællesråd, Industrirådet, Assurandør-Societetet, Håndværksrådet, Entreprenørforeningen, Den danske Bankforening, Danmarks sparekasseforening, Realkreditrådet, Forbrugerombudsmanden, Formanden for forbrugerklagenævnet, Forbrugerrådet, Danmarks Automobil-Forhandler-Forening, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Bygge- og Anlægsrådet, Forsikringsrådet og Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger.

6. Lovforslaget medfører ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser.

Til § 1.

I stk. 1 bestemmes lovens anvendelsesområde til pengekrav på formuerettens område. Uden for loven falder således krav af offentligretlig karakter,

f. eks. skatte- og afgiftskrav og krav på folke- og invalidepension, sygedagpenge, ydelser efter den offentlige sygesikring og tilskud fra det offentlige. Spørgsmål om rente af skatte- og afgiftskrav er i vidt omfang løst i særlovgivningen, og i praksis opstår der formentlig kun sjældent spørgsmål om betaling af rente som følge af, at offentlige ydelser udbetales for sent. Uden for loven falder endvidere som udgangspunkt familie- og arveretlige krav, f. eks. underholdsbidrag til ægtefæller og børn og krav som følge af opløsning af ægtefællers formuefællesskab ved separation og skilsmisse. I § 8 er der imidlertid foreslået en almindelig renteregulering for krav uden for formuerettens område. Der henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse.

I stk. 2 angives det, at loven ligesom de vigtigste gældende lovbestemmelser om morarenter og en række andre formueretlige regler kan fraviges ved aftale og sædvane.

Reglerne om rentens størrelse i § 5 kan dog ifølge § 7 ikke fraviges ved aftale i forbrugerforhold.

Det følger endvidere af stk. 2, at lovens regler kun finder anvendelse, i det omfang rentespørgsmålet ikke er reguleret i særlovgivningen vedrørende specielle krav. Forslagets § 9 fortrænger dog lavere rentesatser i særlovgivningen.

Til § 2.

1. Den foreslåede bestemmelse vedrører spørgsmålet om renter af fordringer, som betales i rette tid, såkaldte kreditrenter. Bestemmelsen er i overensstemmelse med den gældende ulovbestemte regel, hvorefter kreditrenter i almindelighed ikke kan kræves, medmindre det er aftalt eller følger af handelsbrug eller anden sædvane.

Efter de gældende regler har fordringshaveren i enkelte tilfælde ret til at kræve kreditrenter, selv om parterne ikke har aftalt det. Det antages således, at der kan kræves renter af pengelån, som er bestemt til at have en vis varighed, medmindre der foreligger særlige omstændigheder, som giver låntageren grund til at antage, at han ikke skal betale renter. Endvidere anses i handelskøb henstand med betaling af købesummen for ubestemt tid kun for indrømmet mod renter, jfr. købelovens § 38, stk. 1, 2. pkt. Baggrunden herfor er ifølge motiverne til købeloven, at man har antaget, at priser kun kan ansættes for køb pr. kontant og for køb med henstand for en bestemt tid. Det er derfor i handelskøb en naturlig sædvanemæssig opfattelse, at prisen, hvor sælgeren ikke kan regne med, at købesummen betales til en bestemt tid, er fastsat som en pris pr. kontant.

Det er ikke hensigten med forslaget på afgørende

måde at bryde med adgangen til at kræve kreditrenter i de nævnte tilfælde. I nogle situationer vil adgangen til at kræve renter dog blive begrænset. Ved pengelån, der er bestemt til at have en vis varighed, vil det ofte af parternes forhold klart fremgå, at anmodningen om lånet må forstås som indeholdende et tilsagn om at betale renter. Hvis det ikke klart fremgår, at anmodningen må forstås på denne måde, bør långiveren efter justitsministeriets opfattelse kun kunne kræve renter, hvis låntageren har accepteret renteforpligtelsen.

I handelskøb vil sælgerens adgang til at beregne sig rente ofte, hvor der er givet henstand med betalingen for en ubestemt tid, følge af en udtrykkelig eller stiltiende aftale eller af handelsbrug eller anden sædvane. Hvis renteforpligtelsen ikke følger af handelskutymen eller af parternes forhold, bør sælgeren efter justitsministeriets opfattelse kun kunne kræve renter, hvis han over for køberen har betinget sig ret hertil.

2. Det følger også af den foreslåede bestemmelse, at renter af pengekrav, som ikke betales i rette tid, efter loven kun kan kræves for det tidsrum, der ligger efter forfaldsdagen.

Til § 3.

§ 3 indeholder lovforslagets regler om tidspunktet for morarentens påløb. Der sondres mellem krav, hvor forfaldsdagen er fastsat i forvejen, og andre krav. Forfaldsdagen er i almindelighed den dag, hvor fordringshaveren kan forlange betalingen erlagt.

Til stk. 1.

Hvis der i forvejen er fastsat en bestemt forfaldsdag, løber renten fra denne dag. Rente vil således ikke kunne kræves for selve forfaldsdagen.

Forfaldsdagen må anses for bestemt i forvejen, hvis den er fastsat til en bestemt dag eller til et bestemt tidsrum efter en begivenheds indtræden, f. eks. 20 dage efter fordringshaverens påkrav om betaling. I disse tilfælde har debitor mulighed for i forvejen at indrette sig på betaling til tiden. Hvis der er givet henstand med betalingen i et ubestemt tidsrum indtil den dag, hvor en bestemt begivenhed indtræder, f. eks. byggeriets færdiggørelse eller den dag, hvor fordringshaveren fremsætter påkrav om betaling, kan forfaldsdagen derimod ikke anses for at være bestemt i forvejen. Skyldneren vil i disse tilfælde normalt ikke have den samme mulighed for at indrette sig på betaling.

Efter den gældende morarenteregulering i gældslovens § 62 skal der kun betales rente fra forfalds-

dagen, hvis der ifølge aftale skyldes et bestemt beløb. Justitsministeriet har overvejet, om der, for at morarente skal kunne kræves fra forfaldsdagen, bør stilles krav om, både at forfaldstiden er fastsat i forvejen, og at der skyldes et bestemt aftalt beløb. Hvis der ikke skyldes et bestemt aftalt beløb, kan det være vanskeligt for skyldneren at vurdere, hvor meget han skal betale. I Norge og Sverige har man imidlertid ikke ønsket at stille krav om, at der skyldes et bestemt beløb, for at morarenten skal betales fra forfaldstiden. Man har bl. a. henvist til, at der let kan opstå tvivl, om beløbet kan anses for at være bestemt i forvejen, og til at det er uklart, hvad der kan opnås ved at kræve, at beløbet er fikseret, da meningen ikke kan være, at rente ikke skal betales, blot kravet bestrides af skyldneren. For at undlade at stille krav om, at der ifølge aftale skyldes et bestemt beløb, taler også, at skyldneren, hvis han ikke har mulighed for at vurdere, hvor meget han skal betale, efter bestemmelsen i stk. 3 fritages for at svare morarente, indtil der er gået 1 måned efter, at fordringshaveren har meddelt ham de oplysninger, som er nødvendige for at bedømme kravet. Dette gælder, selv om der i forvejen er fastsat en bestemt forfaldsdag. Justitsministeriet har på denne baggrund ikke ment at burde stille forslag om, at morarente kun skal betales fra forfaldsdagen, hvis der skyldes et bestemt aftalt beløb.

Hvis løbedage er aftalt eller følger af særlig lovbestemmelse, må reglen i 1. stk. anses for fraveget, således at der ikke skal betales renter fra forfaldsdagen, hvis der sker betaling inden løbedagenes udløb. Løbedage må bl. a. anses for aftalt, hvis et gælds-brev lyder på betaling i (11.) juni eller (11.) december termin, jfr. gælds-brevslovens § 5, stk. 3.

Til stk. 2.

Hvis der ikke i forvejen er fastsat en bestemt forfaldsdag, skal morarente betales, når der er gået 1 måned efter den dag, da fordringshaveren har afsendt eller fremsat anmodning om betaling med angivelse af, at manglende betaling medfører forpligtelse til at betale rente. Med hensyn til begrundelsen for denne regel henvises til afsnit 3 i de almindelige bemærkninger.

Det er som nævnt i de almindelige bemærkninger ved køb i vid udstrækning sædvane, at der ikke beregnes rente, hvis betaling sker inden 30 dage, fra køberen har modtaget sælgerens regning. For at lette renteberegningen foreslås fristen imidlertid fastsat til 1 måned i stedet for 30 dage. En frist på 1 måned vil medføre, at der, uanset hvilket antal dage, der er i den måned, hvor fordringshaveren anmoder om betaling, skal betales rente fra måneds-

dagen efter påkravets fremsættelse. Da det efter det for justitsministeriet oplyste ved renteberegning er fast sædvane at sætte alle måneder til 30 dage uanset dageantallet efter kalenderen, kan det ikke antages, at en frist på 1 måned vil medføre nogen ændring i de betalings-sædvane, der har udviklet sig. I de norske og svenske love er fristen også fastsat til 1 måned.

For at opnå en præcis fastsættelse af, fra hvilket tidspunkt der skal betales rente, hvis betalingsanmodning f. eks. fremsættes den 31. i en måned, foreslås der i 2. pkt., en regel om, at rente i sådanne tilfælde skal betales fra den sidste dag i den følgende måned.

Fordringshaverens påkrav om betaling til et bestemt senere tidspunkt vil kunne udløse renteforpligtelse efter stk. 2. Der vil dog kun skulle betales rente fra det angivne betalings-tidspunkt, hvis dette indtræder mere end 1 måned efter påkravets fremsættelse. Hvis der f. eks. den 15. januar stilles krav om betaling den 1. februar, vil rente først skulle betales fra den 15. februar.

Et påkrav om betaling til et bestemt senere tidspunkt vil medføre forpligtelse til at betale rente, selv om det fremsættes inden forfaldsdagen. Dette gælder dog kun, hvis fordringen er forfalden på det tidspunkt, hvor skyldneren ifølge fordringshaverens påkrav skal betale.

Fordringshaverens påkrav efter stk. 2 kan også fremsættes mundtligt. Fordringshaveren vil dog have bevisbyrden for, at der er fremsat et påkrav, som opfylder lovens betingelser. Det vil derfor være mest tilrådeligt at afgive et skriftligt påkrav.

Påkravet skal for at udløse renteforpligtelse indeholde angivelse af, at manglende betaling medfører forpligtelse til at betale rente. Størrelsen af det skyldige beløb og renten behøver ikke at være angivet i påkravet. Hvis skyldneren ikke har mulighed for at vurdere, hvor meget han skal betale, fritages han imidlertid efter bestemmelsen i stk. 3 for at betale rente, indtil der er gået 1 måned, efter den dag, hvor han blev i stand til at indhente de oplysninger, der er nødvendige for at bedømme kravet.

Renteforpligtelsen indtræder 1 måned efter, at anmodning om betaling er afsendt eller fremsat. Af praktiske grunde har man valgt at lægge vægt på fordringshaverens afsendelse fremfor skyldnerens modtagelse af påkravet, således at man i almindelighed kan benytte den dato, der er angivet i påkravet, som udgangspunkt for beregningen af 1 måned fristen. Risikoen for, at påkravet forsinkes, vil efter den foreslåede regel komme til at påhvile skyldneren, hvis påkravet modtages inden fristens udløb. Hvis påkravet efter afsendelsen forsinkes mere end

F. t. 1. vedr. forsinket betaling m. v.

1 måned, f. eks. på grund af en poststrejke, følger det af den foreslåede regel i 3. pkt., at skyldneren først skal betale rente fra modtagelsen. Det følger også af denne regel, at afsendelsen ikke kan benyttes som udgangspunkt for beregningen af fristen på 1 måned, hvis skyldneren ikke modtager påkravet, fordi forsendelsen er gået tabt eller returneret til afsenderen, fordi brevet ikke har været rigtigt adresseret.

Til stk. 3.

I de tilfælde, hvor skyldneren først var i stand til at indhente de oplysninger, som var nødvendige for at bedømme kravets berettigelse og størrelse, på et tidspunkt efter forfaldsdagen eller fordringshaverens påkrav, foreslås det af hensyn til skyldneren, at der ikke skal betales renter før 1 måned efter dette senere tidspunkt.

Tidspunktet for rentens påløb udsættes efter reglen, uanset om forfaldsdagen var bestemt i forvejen, dvs. uden hensyn til om renteberegningen skulle være sket efter stk. 1 eller stk. 2.

Reglen tænkes navnlig anvendt på erstatningskrav og i tilfælde, hvor fordringshaveren undlader at medvirke til beløbets opgørelse, f. eks. ved at nægte at specificere et regningsbeløb eller ved helt at undlade at fremsende regning. Ved erstatningskrav vil der ofte være tvivl om kravets grundlag og størrelse, indtil der er tilvejebragt udførlige oplysninger om omstændighederne i forbindelse med den skadegørende handling foretaget og oplysninger om skadens omfang. Dette gælder særlig ved invaliditetserstatninger, idet der i de fleste tilfælde går forholdsvis lang tid, inden tilstanden bliver stationær, således at invaliditetsgraden kan bedømmes. Skadevolderens forpligtelse til at betale rente af erstatningsbeløbet udsættes efter den foreslåede regel, såvel i de tilfælde hvor de nødvendige oplysninger må indhentes hos skadelidte, som hvor oplysningerne må fremskaffes fra udenforstående.

Med hensyn til sammenhængen mellem stk. 3 og § 4, stk. 1, henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse.

Til stk. 4.

Efter den gældende almindelige regel i gældslovens § 62, stk. 2, kan fordringshaveren kræve renter fra den dag, da han begyndte retsforfølgning til betaling af gælden. Lovforslaget vil medføre, at fordringshaveren i de fleste tilfælde vil kunne kræve gælden forrentet fra et tidligere tidspunkt end retssagens anlæg. Stk. 2-3 vil imidlertid også kunne føre til, at kravet først kan forrentes fra et tidspunkt efter sagens anlæg. For at undgå tvivl i disse

tilfælde om, fra hvilket tidspunkt efter sagens anlæg en fordring skal forrentes, foreslås det, at fordringshaveren uanset stk. 2 og 3 senest kan kræve renter fra den dag, da han begyndte retsforfølgning til betaling af gælden.

Forslaget er i overensstemmelse med § 4, stk. 3, i den svenske rentelov.

Virkningen af den foreslåede regel bliver, at skyldnerne i visse tilfælde, når der er anlagt retssag, ikke får en rentefri frist på 1 måned fra den dag, da fordringshaveren har anmodet om betaling og gjort skyldneren opmærksom på, at manglende betaling medfører, at der skal betales rente. Det vil formentlig i et vist omfang forekomme, at fordringshaveren ikke inden retssagens anlæggelse har gjort skyldneren opmærksom på renteforpligtelsen. Derimod må det antages at være forholdsvis sjældent, at fordringshaveren ikke, inden han anlægger retssag, har rykket skyldneren og fastsat en vis betalingsfrist. Hvis et sagsanlæg i undtagelsestilfælde foretages så tidligt, at det vil være urimeligt, at der straks betales rente, kan domstolene imidlertid efter stk. 5 bestemme, at rente først skal betales fra et senere tidspunkt.

Den foreslåede regel finder også anvendelse i tilfælde, hvor de oplysninger, der er nødvendige for at bedømme kravets berettigelse og størrelse, først fremskaffes under den anlagte retssag. Forfalder kravet først under retssagen, skal skyldneren dog kun betale rente fra forfaldsdagen, jfr. § 2.

Til stk. 5.

Reglen svarer til den gældende bestemmelse i gældslovens § 62, stk. 2, 2. pkt. Af systematiske grunde har man dog placeret reglen om, at domstolene også har adgang til at bestemme, at der kun skal svares en lavere rente, som 2. pkt. i § 5, der omhandler rentens størrelse.

Justitsministeriet har ligesom de købelovsagkyndige ment, at man burde bevare domstolenes traditionelle adgang til i særlige tilfælde at fravige tidspunktet for morarentens påløb, selv om man forlader den gældende regel om, at morarente, hvis der ikke ifølge aftale skyldes et bestemt beløb, først skal betales fra den dag, da fordringshaveren begyndte retsforfølgning til betaling af gælden.

Det følger af sammenhængen med forslaget § 2, at domstolene ikke kan bestemme, at der skal betales rente fra et tidspunkt, der ligger forud for forfaldsdagen. Reglen om, at der kan tillægges rente fra et tidligere tidspunkt, vil derfor få betydning i de tilfælde, hvor der ikke i forvejen er fastsat en bestemt forfaldsdag, således at renten skal beregnes efter stk. 2. Hvis skyldneren har holdt sig skjult,

således at fordringshaveren ikke har haft mulighed for at afgive påkrav efter stk. 2, vil der efter omstændighederne kunne være grundlag for at bestemme, at rente skal betales fra et tidligere tidspunkt.

Efter gældsbrevslovens § 62, stk. 1, 1. pkt., skal der som udgangspunkt betales morarenter fra forfaldsdagen af bestemte pengebeløb, der skyldes ifølge aftale. Fordringshaveren skal dog efter § 62, stk. 1, 2. pkt., minde skyldneren om betalingen, når det kræves af rimelig hensyntagen til skyldnerens interesser. Hvis fordringshaveren forsømmer dette, fritages skyldneren for at betale morarenter, indtil påkrav gives. Denne regel sigter navnlig på tilfælde, hvor fordringshaveren må gå ud fra, at kravet vil komme uventet for skyldneren, f. eks. fordi han har glemt at betale eller går ud fra, at fordringshaveren ikke lægger vægt på punktlig betaling.

Efter justitsministeriets opfattelse er der ikke behov for at optage en regel, der svarer til gældsbrevslovens § 62, stk. 1, 2. pkt., i lovforslaget. Domstolene vil ved anvendelse af den foreslåede regel, der gælder, uanset om forfaldsdagen er fastsat i forvejen, have tilstrækkeligt grundlag for at nå rimelige resultater. Undladelse af at minde skyldneren om betalingen og renteforpligtelsen, hvor det i særlige tilfælde kræves af hensyn til skyldneren, vil således kunne anses for et forhold, der medfører, at rente først skal betales fra det tidspunkt, hvor fordringshaveren anmoder skyldneren om betaling.

Til § 4.

De foreslåede bestemmelser i stk. 1 og 2 svarer til de gældende regler i gældsbrevslovens § 6, der samtidig foreslås ophævet, jfr. forslaget § 10, stk. 3.

Efter stk. 1 suspenderes forpligtelsen til at betale rente, hvis det er fordringshaverens forhold, der hindrer betaling. Dette vil være tilfældet, hvis fordringshaveren ikke yder den medvirken til skyldforholdets afvikling, som skyldneren havde ret til at forudsætte. Hindringen kan bestå i, at fordringshaveren ikke kan eller vil yde den fornødne medvirken; han nægter f. eks. at modtage den tilbudte betaling. Hindringen kan imidlertid også bestå i, at fordringshaverens forhold giver skyldneren ret til at undlade at betale. F. eks. vil en køber, hvor der er aftalt betaling til et bestemt tidspunkt, hvor salgsstanden samtidig skal leveres, kunne undlade at betale uden at skulle betale rente, hvis sælgeren ikke leverer salgsstanden som aftalt.

Efter den foreslåede regel suspenderes renteforpligtelsen, hvis fordringshaverens forhold hindrer betaling, så længe hindringen varer. Heraf følger i almindelighed, at renteforpligtelsen (gen)indtræder,

så snart hindringen er ophørt. Undertiden vil fordringshaverens forhold imidlertid være af en sådan karakter, at skyldneren efter forslaget § 3, stk. 3, yderligere fritages for at betale rente, indtil der er forløbet 1 måned efter hindringens ophør. Dette vil være tilfældet, hvis betaling hindres, fordi fordringshaveren ikke meddeler skyldneren oplysninger, som er nødvendige for at bedømme kravets berettigelse og størrelse.

Til § 5.

Størrelsen af den foreslåede rente svarer til de gældende morarentesatser i købeloven, gældsbrevsloven og forsikringsaftaleloven.

Efter den gældende regel i gældsbrevslovens § 62, stk. 3, 2. pkt., beholder fordringshaveren sin adgang til efter de almindelige erstatningsregler at kræve erstatning for rentetab og andet tab, som morarenten ikke dækker. I praksis har domstolene imidlertid været meget tilbageholdende med at give yderligere erstatning for rentetab. Efter justitsministeriets opfattelse bør denne praksis videreføres, således at fordringshaveren kun i særlige tilfælde kan kræve erstatning for rentetab ud over den rente, der er nævnt i 1. pkt. Det foreslås derfor i 2. pkt., at domstolene, kun hvor særlige forhold begrunder det, kan bestemme, at der skal betales en højere rente. Reglen tænkes navnlig anvendt i tilfælde, hvor skyldnerens forhold er dadelværdigt. Reglen vil ikke afskære fordringshaveren fra i overensstemmelse med almindelige erstatningsregler at kræve erstatning for andet tab end rentetab, f. eks. kurs- tab.

Med hensyn til domstolenes adgang efter reglen i 2. pkt. til at bestemme, at der skal svares en lavere rente, henvises til bemærkningerne til § 3, stk. 5.

Til § 6.

Bestemmelsen svarer til den gældende regel gældsbrevslovens § 62, stk. 3, 1. pkt.

Til § 7.

Efter § 7 kan det ikke aftales, at en forbruger skal betale højere morarente end den, der følger af § 5. Med hensyn til begrundelsen for denne regel henvises til pkt. 4 i de almindelige bemærkninger.

Til stk. 1.

Reglen indeholder en afgrænsning af, i hvilke tilfælde morarentens størrelse ikke kan fraviges ved aftale til skade for en forbruger. Afgrænsningen sker ved, at der gives en beskrivelse af forbrugerbegrebet. Justitsministeriet fremsatte i marts 1977 et forslag til en lov om visse forbrugeraftaler (dørsalg

m. v., postordresalg og løbende tjenesteydelser), som indeholder en tilsvarende definition af begrebet forbrugeraftale (lovforslag nr. 95, 2. samling). En lignende definition af forbrugerbegrebet overvejes endvidere i en række andre sammenhænge.

Afgrænsningen sker i første række ved en beskrivelse af aftalens parter. Den ene part skal være en erhvervsdrivende, der indgår en aftale i sit erhverv. Erhvervsdrivende er enhver, der driver privat erhvervsvirksomhed. Offentlige virksomheder anses som erhvervsdrivende, hvis de udøver en virksomhed, som kan sidestilles med privat erhvervsvirksomhed. Den erhvervsdrivende skal have indgået aftalen som led i sit erhverv. Falder aftalen uden for erhvervsvirksomheden, betragtes den erhvervsdrivende som privatperson i forhold til denne aftale.

Den anden part i aftalen — forbrugeren — beskrives gennem den ydelse, som han skal modtage ifølge aftalen. Om en person skal anses for en forbruger, kan således ikke besvares generelt, men kun i relation til en bestemt aftale. En forbruger er en person, som erhverver en ydelse, der hovedsageligt er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse. Den, der indgår aftale om erhvervelse af en ydelse med henblik på erhvervsmæssigt videresalg eller med henblik på anvendelse i en erhvervsvirksomhed, kan således ikke anses for at være en forbruger. Det kan forekomme, at en ydelse erhverves til både erhvervsmæssige og ikke-erhvervsmæssige formål. I sådanne tilfælde er det afgørende, om anvendelsen hovedsageligt er ikke-erhvervsmæssig. Det er uden betydning, om ydelsen er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse for skyldneren selv eller andre.

Det kræves yderligere, at den erhvervsdrivende vidste eller burde vide, at ydelsen var bestemt hovedsageligt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse. Efter reglen i 2. pkt. påhviler det imidlertid den erhvervsdrivende at bevise, at en aftale, han har indgået, ikke er en forbrugeraftale. Det vil formentlig i de fleste tilfælde fremgå klart af omstændighederne, om der er tale om erhvervsmæssige eller ikke-erhvervsmæssige formål. Er den erhvervsdrivende i tvivl om, hvad ydelsen skal tjene til, må det påhvile ham at søge forholdet nærmere oplyst, hvis han ønsker at opnå en højere morarente end efter lovens § 5.

Alle ydelser, der er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse, er omfattet af reglen, uanset ydelsens art. Aftale om køb af løsøre og fast ejendom, om erhvervelse af arbejds- og tjenesteydelser og om lån vil således falde ind under reglen, hvis ydelsen hovedsageligt er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse. Hvis der er oprettet en udlånskonto, vil det afgørende være, om kontoen ved oprettelsen

hovedsageligt er bestemt til ikke-erhvervsmæssig anvendelse.

Til stk. 2.

Det foreslås, at løbende provisioner, gebyrer og lignende sidestilles med morarenter. Disse løbende ydelser, hvor det samlede beløb, der skal betales, er afhængigt af længden af skyldnerens betalingsforsinkelse, er nært beslægtede med morarenter. En ufravigelig fastsættelse af morarentesatsen kan derfor kun blive effektiv, hvis den suppleres med regler, der begrænser adgangen til at forhøje morarenten ved aftaler om, at der skal betales ydelser, som i realiteten svarer til morarente.

Det er kun løbende provisioner og gebyrer m. v., der omfattes af reglen. Det kan således fortsat aftales, at en forbruger skal betale et engangsgebyr, hvis han ikke betaler i rette tid. Et engangsgebyr kan f. eks. være fastsat i aftalen for at give fordringshaveren dækning for omkostningerne ved udsendelse af betalingsanmodning efter forslagens § 3, stk. 2.

Aftaler om løbende provisioner m. v. skal efter den foreslåede regel tilsidesættes i det omfang, summen af rente og provision m. v. overstiger renten efter § 5, d.v.s. Nationalbankens diskonto + 2 pct. Af henvisningen til § 5 følger imidlertid, at der i særlige tilfælde efter § 5, 2. pkt., kan kræves en samlet rente og provision, der overstiger diskontoen + 2 pct. Der henvises herom til bemærkningerne til § 5.

Til stk. 3.

Reglen vedrører de tilfælde, hvor en forbruger har forpligtet sig til at betale mere i rente og provision m. v., end 2 pct. over Nationalbankens diskonto for det tidsrum, der ligger forud for forfaldstiden. I disse tilfælde bevarer fordringshaveren også efter forfaldstiden retten til at kræve den højere rente m. v. Bestemmelsen er nødvendig for at undgå en retstilstand, som kunne føre til, at renten ville gå ned, når skyldneren ikke betalte til tiden.

Har forbrugeren forpligtet sig til at betale en variabel rente for tiden forud for forfaldsdagen, vil renten efter forfaldsdagen fortsat variere efter samme retningslinier som før forfaldsdagen.

Til stk. 4.

Under de forhandlinger, der har været ført om lovforslaget, har låneinstitutterne fremhævet, at det vil være meget vanskeligt for dem at administrere reglen om, at der ikke i forbrugerforhold kan aftales en højere morarente end diskontoen + 2 pct. Det vil således i en lang række tilfælde ikke være muligt at skaffe sikre oplysninger, om en kassekre-

dit anvendes hovedsageligt til erhvervs-mæssige eller ikke-erhvervs-mæssige formål. Det samme gælder andre udlånskonti, hvor der i lånets løbetid sker bevægelse i op- og nedadgående retning. Pengeinstitutterne er endvidere for så vidt angår den eksisterende udlånsmasse ikke i besiddelse af oplysninger om, hvorvidt der er tale om forbrugerlån eller erhvervs-mæssige lån. Forbrugerombudsmanden har oplyst, at han ikke er bekendt med misbrug af adgangen til at kræve morarenter fra låneinstitutters side. Justitsministeriet har på denne baggrund fundet det rimeligt at undtage låneinstitutterne fra reglen om, at morarentesatsen på Nationalbankens diskonto + 2 pct. ikke kan fraviges i forbrugerforhold. Man har også lagt vægt på, at der gennem det offentlige tilsyn med banker, sparekasser og realkreditinstitutter kan opnås en vis sikkerhed mod misbrug af adgangen til at kræve morarenter i forbrugerforhold.

Ved andelskasser forstås de foreninger og virksomheder, der er nævnt i § 13, stk. 2, i lov nr. 156 af 2. maj 1934 om visse spare- og udlånsvirksomheder. Andelskassernes virksomhed ligger tæt op ad sparekassernes. Der er dog den forskel, at andelskassernes virksomhed er geografisk begrænset.

Til § 8.

Den gældende regel i gældsbrevslovens § 62, stk. 2, der giver en fordringshaver ret til at kræve morarente fra den dag, da han begyndte retsforfølgning til betaling af gælden, omfatter også pengekrav uden for formuerettens område. Den praktisk vigtigste gruppe af pengekrav, der ikke er af formueretlig karakter, er underholdsbidrag til ægtefæller og børn.

Der kan rejses spørgsmål, om underholdsbidrag til ægtefæller og børn må anses for at ligge inden for formuerettens område, hvis der er indgået en aftale om bidragspligten eller om bidragets størrelse. Justitsministeriet kan imidlertid tilslutte sig den opfattelse, som en række myndigheder har givet udtryk for i deres udtalelser om lovforslaget, hvorefter aftaler om bidragspligten og/eller bidragets størrelse ikke medfører, at krav om underholdsbidrag bringes ind under formuerettens område. Samtlige underholdsbidrag falder derfor ind under forslagens § 8, hvorefter rente skal betales fra den dag, den bidragsberettigede påbegyndte retsforfølgning til betaling af bidraget.

Retsforfølgning må i relation til underholdsbidrag efter justitsministeriets opfattelse anses for begyndt, når den berettigede har fremsat anmodning til de bidragsinddrivende myndigheder om inddrivelse af underholdsbidrag.

Til § 9.

Den foreslåede regel i 1. pkt. svarer til den gældende bestemmelse i gældsbrevslovens § 62, stk. 4, 2. pkt. Reglen har navnlig betydning for veksel- og checkkrav, idet morarentesatsen i vekselloven og checkloven kun er på 6 pct. p. a. Rente efter forslaget § 5, skal dog betales fra den dag, fordringshaveren begyndte retsforfølgning. Har fordringshaveren anmodet fogden om tvangsfuldbyrdelse efter retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 7, må retsforfølgning anses for begyndt.

Til § 10.

Det foreslås, at loven anvendes i tilfælde, hvor et pengekrav forfalder den 1. juli 1978 eller senere, selv om gælden er ældre. Aftaler om, at en forbruger skal betale en højere morarente end den, der følger af § 5, skal efter forslaget tilsidesættes, selv om aftalen er indgået før den 1. juli 1978, hvis kravet forfalder den 1. juli 1978 eller senere.

De rentebestemmelser i gældsbrevsloven og købeloven, som renteloven erstatter, foreslås ophævet. Der foreslås derimod ikke ændringer af de øvrige mere specielle formueretlige morarenteregler, der er opført i bilag 3. Det må antages, at det på en række særlige områder er velbegrundet at fravige de almindelige regler om tidspunktet for morarentens påløb. Danmark må endvidere som følge af sin tilslutning til internationale konventioner anses for forpligtet til ikke at ændre morarentereglerne i veksel- og checklovene og loven om fragtaftaler ved international godstransport ad landevej.

Hvad særlig angår forsikringsaftalelovens § 24 bemærkes, at lovforslagets regler ikke uden videre vil kunne anvendes på forsikringsydelser uden at medføre en forringelse af de skadelidtes retsstilling, som må anses for uønsket. Da en revision af forsikringsaftaleloven bl. a. med henblik på en styrkelse af forsikringstagernes retsstilling endvidere for tiden overvejes af forsikringsaftaleudvalget, er det justitsministeriets opfattelse, at en ændring af forsikringsaftalelovens § 24 bør afvente udvalgsarbejdet.

Bilag 1.

Svensk rentelov (SFS 1975:635).

1 §. Denna lag är tillämplig på penningfordran inom förmögenhetsrättens område. Lagen gäller i den mån ej annat är avtalt eller utfäst eller särskilt föreskrivet.

2 §. Räkta på fordran utgår ej för tid innan fordringen är förfallen till betalning.

På fordran som avser återgång av betalning då avtal hävts till följd av betalningsmottagarens kontraktsbrott eller på liknande grund utgår dock ränta för tiden från den dag betalningen erlades till och med den dag återbetalning sker eller, om återbetalning ej sker i rätt tid, den dag från vilken ränta börjar utgå enligt 3 eller 4 §.

3 §. Försittes betalningstiden för fordran vars förfalldag är bestämd i förväg, utgår ränta på fordringen från förfalldagen.

På fordran som grundar sig på sysslomans eller annans skyldighet att redovisa för medel som han mottagit av huvudmannen eller tredje man utgår ränta från dagen för redovisningen eller, om denna ej avges i rätt tid, från den dag redovisning bort ske.

4 §. I annat fall än som avses i 3 § utgår ränta på förfallen fordran, för vilken betalningstiden försittes, från den dag som infaller en månad efter det borgenären har avsänt räkning eller på annat sätt framställt krav på betalning av bestämt belopp med angivande att underlåtenhet att betala medför skyldighet att utge ränta. Galdenären är dock ej skyldig att erlægga ränta för tid innan räkningen eller kravet har kommit honom till handa.

Avser fordringen skadestånd eller annan liknande ersättning som ej kan fastställas utan särskild utredning, utgår ränta på förfallet belopp från den dag som infaller en månad efter det borgenären har framställt

krav på ersättning och lagt fram utredning som med hänsyn till omständigheterna skärligen kan begäras av honom. Galdenären är dock ej skyldig att erlægga ränta för tid innan kravet och utredningen har kommit honom till handa.

Oavsett vad som föreskrives i första och andra styckena utgår ränta på förfallen fordran senast från dagen för delgivning av ansökan om lagsökning eller betalningsföreläggande eller av stämning i mål om utgivande av betalning.

5 §. I fall som avses i 2 § andra stycket beräknas ränta för år enligt en räntefot som motsvarar det av riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot med tillägg av två procentenheter.

6 §. I fall som avses i 3 eller 4 § beräknas ränta för år enligt en räntefot som motsvarar det av riksbanken fastställda, vid varje tid gällande diskontot med tillägg av fyra procentenheter.

7 §. Löper fordran med ränta när den förfaller till betalning och försittes betalningstiden, utgår ränta i fortsättningen enligt samma räntefot som gällde vid förfalldagen. Räkntan skall dock utgå lägst enligt den räntefot som anges i 6 §, såvitt gäller fordran som avses i 3 § första stycket genast och såvitt gäller fordran som avses i 3 § andra stycket eller 4 § från den dag som där föreskrives för varje särskilt fall.

Denna lag träder i kraft den 1. januari 1976. Lagen gäller dock ej i fall då ränta enligt utfästelse eller eljest har börjat löpa före nämnda dag.

Bilag 2.

Norsk lov om renter ved forsinket betaling (morarenter) m.m.

§ 1. Lovens virkeområde

Denne lov gjelder for pengekrav på formuerettens område for så vidt ikke annet følger av avtale eller er bestemt i eller i medhold av lov.

§ 2. Vilkår for morarente

Fordringshaveren kan kreve rente etter denne lov (morarente) når kravet ikke innfris ved forfall. Renten løper fra forfallsdag når denne er fastsatt i forvegen, og ellers fra en måned etter at fordringshaveren har sendt skyldneren skriftlig påkrav med oppfordring om å betale.

Det skal ikke svares morarente dersom forsinkelsen er framkalt ved forhold på fordringshaverens side.

§ 3. Størrelsen av morarenten.

Krav ut over morarenten

Kongen fastsetter størrelsen av morarenten under omsyn til det alminnelige renteni-vå.

Kunne fordringshaveren kreve høyere rente på annet grunnlag, har han fortsatt rett til det.

Erstatning for rentetap e. l. som ikke dekkes av morarenten, fastsettes under hensyn til partenes forhold og omstendighetene ellers.

§ 4. Særlige regler i forbrukerforhold

Er debitor skyldner i egenskap av forbruker, gjelder følgende særlige regler:

a) Morarenten skal være 2 prosent over den alminnelige rente på sparevilkår i bank. Løp det rente i forholdet før betalingspligt inntrådte, skal morarenten være 1 prosent over denne rente.

b) Renten kan lempes om debitor har hatt rimelig grunn for sin betalingsvegring.

c) Fordringshaveren kan ikke i tillegg til morarenten kreve gebyrer eller andre gjenomsnitsberegnete tapsposter. Unntatt herfra er gebyrer ved inkasso og rettslig inndrivning som fordringshaveren hadde rimelig grunn til å sette i verk, forutsatt at det er gitt varsel til debitor om at innføring vil bli iverksatt.

d) Reglene i denne paragraf kan ikke fravikes til debtors skade.

§ 5. Morarente utenfor formueretten

I fullbyringsdom for pengekrav utenfor formuerettens område kan retten etter påstand tilkjenne morarenter fra saksanlegget eller, om kravet forfaller seinere, fra forfallstid.

§ 6. Ikrafttredelse. Oppheving og endring av andre lover

Denne lov trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Det reknes ikke rente etter denne lov for tiden før lovens ikrafttredelse.

Fra samme tid gjøres følgende endringer i etternevnte lover:

(udeladt her).

Bilag 3.

Oversigt over de vigtigste formueretlige regler om morarenter i dansk ret.

1. Lov nr. 56 af 1. april 1892 (Søloven), jfr. lovbekendtgørelse nr. 353 af 1. juli 1974.

§ 49. Enhver partreder skal yde bidrag til dækning af udgifterne ved rederivirksomheden i forhold til hans part i skibet. Undlader en partreder efter påkrav at betale sit bidrag, og lægges beløbet ud af den bestyrende reder eller af en medreder, skal den bidragspligtige partreder betale rente af beløbet. Renten udgør den til Danmarks Nationalbanks diskonto til enhver tid svarende rente med tillæg af 4 pct. p. a., dog mindst 6 pct. p. a.

Stk. 2. Kreditor har panteret i den del af virksomhedens udbytte, der tilfalder den bidragspligtige, og kan kræve det udbetalt til sig i det omfang, det er nødvendigt til dækning af hans krav.

2. Lov nr. 34 af 30. marts 1894 om oplagsbeviser og garantibeviser for varer, der oplægges i Københavns Frihavn.

§ 9. Såfremt garantibevisets pålydende beløb (jfr. § 7) med renter på forfaldsdagen hverken er betalt eller deponeret, skal garantibeviset først forevises for den, der på garantibeviset står som første pantsætter, og hvis det pålydende beløb med renter ikke betales ved forevisningen, protesteres (de non solutione) af notarius publicus.

Såfremt garantibevisets beløb med påløbne renter til forfaldsdagen samt derefter morarenter 1 pct. p. a. udover den betingede rente tilligemed protestomkostninger ikke er betalt eller deponeret inden 3 søgndage efter protestdagen, kan garantibevisets indehaver mod indlevering af protesten fordrø, at selskabet lader de oplagte varer bortselge enten ved offentlig auktion eller ved beskikket mægler . . .

3. Lov nr. 102 af 6. april 1906 om køb med senere ændringer, bl. a. ved lov nr. 212 af 26. april 1973.

§ 38. I handelskøb har køberen, når der er fastsat en bestemt betalingstid, og denne oversiddes, derefter at svare en årlig rente af købesummen, der svarer til den til enhver tid fastsatte officielle diskonto med et tillæg på 2 pct. Er en bestemt betalingstid ikke fastsat, har køberen at svare nævnte rente fra den dag, da levering har fundet sted, eller, om leveringen på grund af køberens forhold er blevet forsinket, fra den dag, da forsinkelsen indtrådte.

I andre køb har køberen, hvad enten der er fastsat en bestemt betalingstid eller ej, at svare den i stk. 1 nævnte rente af købesummen fra den dag, da betaling skulle have været erlagt. Modtager køberen regning fra sælgeren på et tidspunkt, da købesummen kan kræves betalt, påløber renten fra regningens modtagelse, uden at yderligere påkrav er fornødent.

4. Lov nr. 129 af 15. april 1930 om forsikringsaftaler med senere ændringer, senest ved lov nr. 266 af 26. juni 1975.

§ 24. Forsikringsydelsen kan fordres betalt 14 dage efter, at selskabet har været i stand til at indhente de oplysninger, der er fornødne til bedømmelse af forsikringsbegivenheden og fastsættelse af forsikringsydelsens størrelse. Er det, forinden endelig opgørelse kan finde sted, givet, at selskabet i alt fald skal betale en del af det krævede beløb, kan denne del forlanges udbetalt overensstemmende med reglerne i 1. punktum.

Beløbet skal af selskabet forrentes fra forfaldstid med en årlig rente, der svarer til den til enhver tid fastsatte officielle diskonto med et tillæg på 2 pct.

5. Lov nr. 68 af 23. marts 1932 om vekslers, som ændret ved lov nr. 411 af 30. november 1965.

§ 48. Vekselindehaveren kan af den, mod hvem han iværksætter regres, fordre:

- 1) den ikke accepterede eller ikke betalte vekselsum tillige med renter, hvis sådanne er betingede,
 - 2) renter fra forfaldsdagen efter en rentefod af 6 pct.
- — —

§ 49. Den, som har indløst vekslens, kan af dem, der er ansvarlige overfor ham, fordre:

- 1) hele det beløb, som han har betalt,
 - 2) renter af dette beløb fra den dag, han udbetalte beløbet, efter en rentefod af 6 pct.
- — —

6. Lov nr. 69 af 23. marts 1932 om checks, som ændret ved lov nr. 410 af 30. november 1965.

§ 45. Checkindehaveren kan af den, mod hvem han iværksætter regres, fordre:

- 1) den ikke betalte checksum,
 - 2) renter fra forevisningsdagen efter en rentefod af 6 pct.
- — —

§ 46. Den, som har indløst checken, kan af dem, der er ansvarlige overfor ham, fordre:

- 1) hele det beløb, som han har betalt,
 - 2) renter af dette beløb fra den dag, han udbetalte beløbet, efter en rentefod af 6 pct.
- — —

7. Lov nr. 146 af 13. april 1938 om gældsbreve med senere ændringer, senest ved lov nr. 250 af 12. juni 1975.

§ 62. Hvis den, der ifølge aftale skylder et bestemt pengebeløb, ikke betaler i rette tid, skal han svare en årlig rente, der svarer til den til enhver tid fastsatte officielle diskonto med et tillæg på 2 pct. fra den dag, da gælden skulle være betalt. Fordringshaveren må dog minde skyldneren om betalingen, når det kræves af rimelig hensyntagen til skyldnerens interesser. Forsømmer han dette, fritages skyldneren for at betale forhalingsrente, indtil påkrav gives.

Stk. 2. Såfremt pengeskyld i andre tilfælde ikke betales i rette tid, skal skyldneren betale den i stk. 1 nævnte rente fra den dag, da fordringshaveren påbegyndte retsforfølgning til betaling af gælden. Hvor særlige forhold begrunder det, kan retten bestemme, at renten skal løbe fra et tidligere eller senere tidspunkt, eller at der under sagen kun skal svares en lavere rente.

Stk. 3. Kunne fordringshaveren på andet grundlag kræve højere rente, bevarer han retten hertil. Han beholder også sin ret til erstatning for tab, som renten ikke dækker.

Stk. 4. Det har sit forblivende ved de lovbestemmelser, der fastsætter forhalingsrenter for særlige forhold. Fører de til en lavere rente, skal skyldneren dog betale den i stk. 1 nævnte rente fra den dag, da fordringshaveren påbegyndte retsforfølgning.

Stk. 5. Foranstående regler finder anvendelse i alle tilfælde, hvor betalingstiden indtræder efter 1. juli 1938.

8. Lov nr. 147 af 13. maj 1959 om forsikringsvirksomhed med senere ændringer, senest ved lov nr. 198 af 28. maj 1975.

§ 41. Foretager en aktionær ikke i rette tid en ham påhvilende indbetaling, er han, såfremt vedtægterne ikke bestemmer andet, pligtig fra forfaldsdagen at betale en årlig rente af det skyldige beløb svarende til den til enhver tid fastsatte officielle diskonto med et tillæg på 2 pct.

— — —

9. Lov nr. 47 af 10. marts 1965 om fragtafletter ved international vejtransport.

§ 35. Af erstatningsbeløb kan kræves rente med fem procent årlig fra den dag, da skriftligt krav afsendes til fragtføreren, eller, hvis sådant krav ikke er fremsat, fra den dag, da retsforfølgning påbegyndes.

10. Lov nr. 370 af 13. juni 1973 om aktieselskaber med senere ændringer, senest ved lov nr. 104 af 17. marts 1976.

§ 14. Foretager en aktionær ikke i rette tid en ham påhvilende indbetaling, er han, såfremt vedtægterne ikke bestemmer andet, pligtig fra forfaldsdagen at betale en årlig rente af det skyldige beløb svarende til den til enhver tid fastsatte officielle diskonto med et tillæg på 2 pct.

— — —